

MÖRSETEKENS

Voorjaar 2022
met extra bijlage
over eetbare planten
Morslint

JAARGANG 9 N° 1
MAART 2022

WIJKMAGAZINE
VOOR DE MORS LEIDEN

Morsetekens

Dit magazine is ter bevordering van de onderlinge communicatie samengesteld voor het Morsdistrict te Leiden en door vrijwilligers uit het Morsdistrict.

We houden u zoveel mogelijk op de hoogte over allerlei gebeurtenissen in de wijk, mede door informatie die u ons stuurt. Voor het insturen van informatie zie de sluitingsdata.

Inhoud

o.a.:

• Serious Request	6
• Wijkvereniging Lage Mors	7
• Raadsleden in de Mors	8
• Schoolsport	11
• Eetbare planten in de Mors	13
• Hoge Mors Riolenproject	32
• Padelbaan in de Mors	33
• Morse Kunstschilder	34
• Bladeren door Leiden 40-45	36
• Thai Chi in de Mors	38
• Bel Cante	39
• Dieren van de Mors	41
• Kreeftenpatrouille	42

Correspondentie

Wijkmagazine 'Morsetekens'
p/a Huis van de Buurt Morschwijk
Topaaslaan 19
2332 JC Leiden
info@morsetekens.nl

2022
Sluitingsdatum insturen kopij:
1^e nr: 13 februari
2^e nr: 15 mei
3^e nr: 28 augustus
4^e nr: 13 november

Verschijsing:
1^e nr : 13 maart
2^e nr: 26 juni
3^e nr: 2 oktober
4^e nr: 11 december

Verschijsing in:
Morsdistrict (Postcodegebied 2332)
Oplage: 4000

Voor meer informatie en/of advertentie-mogelijkheden verwijzen wij naar onze website www.morsetekens.nl

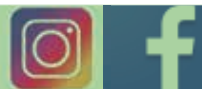
Rectificaties: zie pag.42

Redactie

Frauke Bokker	verspreiding
Wendy Buysse	redactie
Yvonne Nicasio	vormgeving
Ger Koper	webmeester
Bart Hagedoorn	redactie
Nidia Gans	social media
Rémon de Jong	social media
Lia van der Laan	puzzels/redactie

Steungroep:

Koen Wessels	Morslint
Gerard van Steekelenburg	Vrienden van Morsetekens
Tjitse Damsma	
Myrthe Zonneveld	Cultuurcoach
Ilonka van Rijn	Incluzio
Mirjan van der Blom	Wijkregisseur
Femke Bolding	Buurtcoach

Morsetekens is ook digitaal beschikbaar op onze website, www.morsetekens.nl en op Instagram en Facebook

Van de redactietafel

Wat een super dik magazine dit keer! Het is dan ook een heel bijzondere uitgave want het middenstuk kunt u er uit nemen. Dat middenstuk is namelijk een beschrijving van de eetbare planten die u langs een wandelroute door de Mors kunt vinden. Die speciale uitgave is gemaakt door Ellis Grootveld en werd mogelijk gemaakt door subsidies van de stichting Morslint en de gemeente Leiden. Onze speciale dank gaat uit naar onze opmaakster die ook deze uitdaging weer met verve heeft volbracht.

Wij kunnen ons voorstellen dat het ondanks de beschrijving nog lastig kan zijn om nu de goede planten te herkennen. Daarom zal Ellis de komende tijd twee wandelingen organiseren waarbij zij tekst en uitleg geeft: donderdagen 14 april en 7 juli van 10 tot 12 uur. Als u mee wilt wandelen, dan kunt u zich opgeven via info@morsetekens.nl.

Ook als u het middenstuk er meteen uit haalt, blijft er nog een heel lezenswaardig magazine over met nog steeds veel natuur: de dierenbijdrage van Gerard van der Klugt en een oproep tot een kreeftenpatrouille.

Over bouwprojecten in de Mors hebben we ook weer nieuws. U vindt informatie over het riolenproject in de Hoge Mors, over de flat aan de Agaatlaan, over de afronding van de verbouwing van de Engelberthahoeve en het voornemen om padelbanen op het voormalige Crescendoterrein te plaatsen. Er is eigenlijk nog veel meer gaande in de Mors. Zo zijn er de

projecten Westerpoort, Verbeekstraat en Ples100, Vondel & de Zwaan, de Veerplaats, het Diamantplein, de Robijnhof, Turkoois en de herinrichting van de Plesmanlaan. Over die andere projecten schrijven we regelmatig op morsetekens.nl; zeker als ons weer nieuwe ontwikkelingen ter ore komen.

Aan cultuur en recreatie besteden we ook weer aandacht: veel uitnodigingen om zelf mee te doen, bijvoorbeeld aan schoolsport, aan een tocht met een scootmobiel of aan Tai Chi, dan wel met de cultuurcoaches, aan een muziekuitvoering of met een bezoek aan een Morse schilder.

Sinds februari is het wijkteam van het Huis van de Buurt Morschwijk weer compleet. Deze keer stelt buurtcoach Femke Bolding zich voor. In de volgende Morsetekens zal het team zich uitgebreider presenteren.

En natuurlijk ook aandacht voor de komende verkiezing van de nieuwe gemeenteraad op woensdag 16 maart 2022. Drie raadsleden die in onze Mors wonen, vertellen over hun ervaringen en over hun plannen.

Als u zich wilt oriënteren op de verschillende politieke partijen dan kunt u de stemwijzer van de gemeente raadplegen. Die vindt u met www.mijnstem.nl/leiden#!/. Maar veel belangrijker is het volgens ons om eens voor u zelf na te gaan wat de partijen de afgelopen vier jaar voor u en de Mors betekend hebben. U gaat toch ook stemmen? Immers, zoals de Leidse Glibber schrijft "Wie niet stemt moet ook niet klagen"!

Ger Koper

Puzzelwinnaars

De winnaar van de puzzel is deze keer **Trix Bloemen**

De reactie van Trix toen ze hoorde dat ze gewonnen had was: Wat leuk!!!! Dat had ik nooit gedacht! Ik win nooit ... ha ha. Trix is niet de enige die zo reageert. Mensen zeggen vaak dat ze nog nooit iets hebben gewonnen. Zij was één van de 20 die ons de goede oplossing stuurde. Dus mensen, als je de puzzel hebt opgelost, stuur het antwoord dan naar ons toe. De boekenbon komt goed van pas, want Trix houdt van lezen. Vooral van boeken die de geschiedenis beschrijven, zoals nu over Indonesië. Ze is nog niet zo lang met pensioen en heeft nu meer tijd om te lezen. Al hoewel ze in Canada is geboren en gewoond heeft, spreekt ze perfect Nederlands. Ze blijft verbonden met dat land doordat haar dochter daar is gaan wonen met man en kinderen. Gelukkig woont haar zoon wel in Nederland waardoor ze kan genieten van de kleinkinderen dichtbij. Naast lezen en puzzelen houdt ze ook van legpuzzels maken, tuinieren en sporten, zoals hardlopen, fietsen en wandelen. Het buitensporten zeg maar. Tijd om zich te vervelen heeft ze dus niet.

Een extra winnaar **Ram Karthick Gupta**

Uit de inzendingen met de goede oplossing trokken we een winnaar. Daarbij viel niet de prijs op Ram. Toch geven we Ram een extra prijs. Waarom? Ram is pas 8 jaar en wist de puzzel voor 85 % op te lossen. Bij het restant hielp zijn moeder. Nog nooit stuurde zo'n jonge Morsbewoner het juiste antwoord in. Ram puzzelt veel. Thuis heeft hij veel puzzelboeken. Taalpuzzels en rekenpuzzels zoals sudoku's. Naar mijn idee is Ram begaafd in taal. Hij spreekt van de 21 Indiaanse talen er twee, naast Nederlands en Engels. Elke zomer reist hij met zijn ouders door India om zijn grootouders te bezoeken. Hij vindt India een mooi land en is dol op het heerlijke fruit. Vooral op mango's, zijn favoriete vrucht. Van mij ook maar dat ter zijde. Hij vindt het ook fijn om in

Nederland te wonen. Ik heb Ram gevraagd om eens een stukje te schrijven over India of over iets anders. Dat zou een leuk leesrubriekje voor kinderen kunnen zijn. Ook andere kinderen mogen een stukje schrijven, zodat we in elk magazine een ander verhaaltje hebben. Ram is blij met zijn boekenbon. Hij leest graag of misschien wordt het een puzzelboek.

Lia van der Laan

Donaties

Uw steun voor ons werk

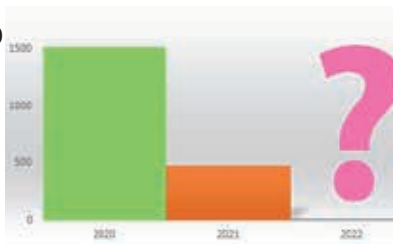
In het maartnummer van 2020 riepen wij uw hulp in. Vanaf het begin van dat jaar waren de gemeentelijke regels aangescherpt en was het onduidelijk of wij subsidie kregen voor het magazine Morsetekens. Het resultaat was overweldigend en dat eerste jaar, in 2020, doneerde u ruim 1500 euro! Wij kunnen niet anders dan u hartelijk danken daarvoor.

Financiering 2020

In dat jaar zaten wij ook niet stil. Niet alleen maakten we weer vier prachtige magazines. We zochten en kregen ook contact met de stichting Morslint. Die stichting had toen net de afronding van het Morspark achter de rug. Onze wijk-regisseur van toen, Marco Versluis, wees ons er op dat die stichting zou kunnen helpen met de gemeentelijke subsidie. In feite kwam het er op neer dat de stichting Morslint bereid was een deel van haar jaarlijkse, gemeentelijke wijksubsidie af te staan aan Morsetekens. Samen met die bijdrage en de inkomsten van advertenties konden we de jaarlijkse productiekosten dekken. Zonder uw bijdragen was dat niet gelukt!

Financiering 2021

In 2021, heeft u bijna 500 euro bijgedragen aan de productiekosten. Adver-tentie-opbrengsten en de bijdrage van Morslint dekten de rest.

Financiering 2022

Inmiddels zijn er vier gemeentelijk erkende wijkorganisaties in het Morsdistrict. Twee daarvan, de eerder genoemde stichting Morslint en de net opgerichte wijkvereniging Lage Mors (WvLM), zullen een bijdrage leveren. Ieder voor de helft want het deel van de gemeentelijke wijksubsidie dat de WvLM krijgt wordt op die van de stichting Morslint gekort. Daarmee kunnen wij naar verwachting een groot deel van de productiekosten dekken. Maar net als in de twee voorgaande jaren zullen we niet zonder uw steun kunnen. Met name de ontwikkeling van de drukkosten is ongewis. Gelukkig zijn de eerste donaties voor dit jaar ook al weer binnen!

Doneren geeft ook erkenning

Bij de donaties – zeker bij de bankoverschrijvingen – vinden we ook uw uitermate positieve opmerkingen. Wij hebben daar tot nu toe nooit op gereageerd. Dit willen we nu doen door u te zeggen dat we daar zeer dankbaar voor zijn: het is een blijk van waardering voor ons vrijwilligerswerk. Ook naar bijvoorbeeld de gemeente geeft het een goede indruk dat onze lezers bereid zijn om ook in de buidel te tasten!

Hoe doneer ik ook alweer?

Het eenvoudigste is om de QR hier-naast te volgen. Of anders door een bedragje over te schrijven naar NL19 SNSB 0787 8562 23 t.n.v. Stichting Vrienden van Morsetekens te Leiden.

De redactie

Actie Goede Doel

Luuk ging voor Serious Request. 3FM Serious Request zamelde afgelopen kerstperiode geld in voor het Wereld Natuur Fonds. Een week lang draaiden 3FM-dj's Sander Hoogenboom, Frank van der Lende, Jorien Renkema en Rob Janssen 24 uur per dag verzoekplaten voor geld vanuit het Glazen Huis in Amersfoort. Hiermee kan het Wereld Natuur Fonds (WNF) de regenwouden van Zuid-Amerika beschermen en herstellen. Dit zijn gebieden die als een groen

schild voor de aarde dienen en klimaatverandering tegengaan. In totaal was de opbrengst van de actie 2 miljoen euro! Door het hele land werden acties georganiseerd om geld op te halen.

In de Mors deed Luuk, 9 jaar oud, dat. Hij heeft vier dagen lang zwerfvuil opgeruimd in en om

onze wijk. Daarmee heeft hij in totaal € 429 opgehaald voor het WNF. Zijn moeder schreef ons dat het erg leuk zou zijn als hij een vermelding kon krijgen in de Morsetekens. Bij deze!

Ger Koper

Kinderopvang

WONDERLAND

Ontdek samen jouw avontuur

Kinderdagverblijf en BSO in Leiden

BSO

Waarom kiezen voor Wonderland?

- Deze locaties bieden een zee van ruimte zowel binnen als buiten
- Volledig verzorgde opvang met warme maaltijden bij het kinderdagverblijf
- Bewust vondingsbeleid
- Topgroep: een speciale groep voor de oudste kinderen
- ZwerfBSO en SportBSO mogelijk
- Combinatie tussen verschillende BSO's mogelijk

KDV

088 - 2028101

De Wijkvereniging Lage Mors

Sinds 16 december 2021 bestaat de Wijkvereniging Lage Mors en we willen ons even voorstellen.

Het doel van de wijkvereniging is volgens onze statuten: de materiële en immateriële belangen te behartigen van de bewoners van de wijk Lage Mors.

Mooie woorden maar voor ons betekent dit dat we de leefbaarheid in de Lage Mors willen bewaken en bevorderen.

Dit houdt in dat we direct contact willen houden met de bewoners en initiatieven willen ondersteunen waar mogelijk. Ook het contact met de gemeente is van belang, zeker nu er zoveel gaat veranderen in onze wijk, vooral als we kijken naar de geplande nieuwbouw. Het bewonersaantal zal in de nabije toekomst daardoor verdubbelen.

Het geven van informatie aan de bewoners is voor ons ook heel belangrijk. Daarvoor hebben een website gemaakt.

Daar staan wetenswaardigheden op over onze wijk, maar ook een agenda met belangrijke data van informatie-bijeenkomsten van de gemeente over de geplande nieuwbouw.

De site kan je vinden op www.wvlagemors.nl.

Hier vindt je ook een aanmeldingsformulier voor de wijkvereniging. Hoe meer leden, hoe meer we kunnen betekenen voor de wijk. Dus geef je op, het kost maar eenmalig 10 euro. We gaan jullie op de hoogte houden.

Namens het bestuur: Op de foto van links naar rechts
Maaïke van Hinte (secretaris)
Bart Hendriks (bestuurslid)
Marko de Haas (penningmeester)
Peter van Meurs (voorzitter)

Raadsleden in de Mors

Binnenkort zijn er weer gemeenteraadsverkiezingen. Wij vroegen raadsleden in onze Mors naar hun ervaringen en hun plannen. Natuurlijk hebben ook andere partijen ideeën over de Mors, kijkt u daarom eens in hun programma's.

Antje Jordan (D66)

Raadswork is interessant en uitdagend. De contacten met mensen in de stad vind ik geweldig. Ik heb veel van de stad gezien de afgelopen vier jaar. Maar raadswork is ook heel veel lezen en regelmatig tot diep in de nacht vergaderen.

Ik heb mij verkiesbaar gesteld omdat ik vanuit mijn kennis wilde helpen de stad voor te bereiden op de energietransitie. Dat is op een aantal punten ook goed gelukt. De visie op de energietransitie wordt steeds helderder, van simpel "van gas los" gaan we steeds meer naar een stapsgewijs besparen van gas en parallel beter isoleren van woningen. Ook hebben de wijkverenigingen en een aantal actiegroepen op energiegebied een steeds sterkere adviseursrol. Zo heb ik laatst een kennissessie georganiseerd waarbij Leidse experts informeel met de Raad hebben meegedacht.

De afweging tussen het belang van een groep of wijk en de stad als geheel is soms best lastig. Bijvoorbeeld nu met alle bouwplannen in de Mors. Ik ken enerzijds veel mensen die geen betaalbaar huis kunnen vinden, maar anderzijds zie ik ook de gevolgen van verdichten voor onze wijk. Dat je woonruimte moet creëren is helder, maar hoe je dat verantwoord

doet met voldoende groen, ruimte voor natuur en op een verkeersveilige manier, is niet 1-2-3 geregeld. En zeker waar hoogbouw komt, mag je kwaliteit verwachten. De gemeenteraad heeft onlangs de hoogbouwtoets ingevoerd voor eisen aan de kwaliteit. Ik denk dat dit een goede stap is waarbij de zorgen uit de wijken zijn opgepakt door de gemeente.

In het verkiezingsprogramma van D66 staat dat wij meetbare milieunormen willen zodat wij de bouwplannen straks beter kunnen toetsen. Daar ben ik heel blij mee.

Ik hoop de komende periode verder te kunnen werken aan een duurzame stad en het verbeteren van de samenwerking van de wijkverenigingen en experts met de gemeente. En (op een wat kleinere schaal) natuurlijk met de poging om de mooie gietijzeren lantarenpalen terug te halen naar de Mors!

Hopelijk zien wij elkaar allemaal binnenkort weer in het echt, dat maakt de contacten toch wel makkelijker en leuker!

Lianne Raat (Partij voor de Dieren)

De afgelopen vier jaar in de raad zijn voorbijgevlogen. Zowel het debatteren, het voorbereidende werk en het contact met andere raadsleden en de stad hebben mij veel energie gegeven. Met nog legio ideeën in mijn hoofd ga ik graag nog vier jaar door om Leiden leefbaar te houden, voor nu en in de toekomst!

Dankzij de Partij voor de Dieren is er een Tiny Forest aangeplant in onze wijk en krijgen de dieren op de dierenweide in

Kweeklust een schoon drinkwaterautomaat. Onze wijk staat met alle nieuwbouw en bouwplannen flink onder druk. De Mors volbouwen is niet de oplossing voor het woningtekort; dat maakt de wijk onleefbaar. Daarom hebben wij ons verzet tegen de hoogbouwplannen in het Vondelkwartier en dat zullen wij ook actief blijven doen.

Tijdens mijn dagelijkse wandelingetje door de Mors vallen mij de grote hoeveelheid zwerfafval en de ronkende houtkachels op. Ik verzet mij zeer actief tegen zwerfafval in de binnenstad. Dankzij mijn motie heeft de kanovloot van Plastic Spotter een ligplaatsvergunning gekregen en kunnen de vele vrijwilligers wekelijks blijven uitvaren om de Leidse grachten schoon te houden. Ook in de wijken moet zwerfafval beter worden aangepakt. Naast extra prullenbakken moeten ondernemers, waaronder de Jumbo, verantwoordelijk worden voor het opruimen van zwerfafval binnen een grotere straal rondom hun zaak dan de huidige 25 meter. En wil ik in gesprek gaan met ondernemers om het gebruik van verpakkingsmateriaal terug te dringen.

Zelf heb ik geen last van het stoken met hout, maar veel andere mensen wel. Ook is het slecht voor het milieu. Daarom wil de Partij voor de Dieren dat het bij ongunstige weersomstandigheden niet wordt toegestaan.

De Mors moet van het gas af. Dat is een gigantische, maar noodzakelijke opgave. Omdat iedere wijk een eigen karakter en uitdagingen heeft, wordt er samen met bewoners en relevante partners per wijk een concreet transitieplan gemaakt. Tegelijkertijd wordt gekeken hoe de biodiversiteit van de buurt versterkt kan worden.

Een betere wereld begint in Leiden!

Emma van Bree (GroenLinks)

Sinds ongeveer anderhalf jaar woon ik met mijn gezin in Transvaal, vlak bij de Rijnzichtbrug. Deze brug zal de komende jaren een belangrijke plek worden in de stad omdat er onderzoek plaats vindt of en hoe er een busroute kan komen over de Morsweg en Rijnzichtbrug. Dit is meteen voor mij één van de belangrijkste onderwerpen om mee aan de slag te gaan in de wijk waar ik woon. Al sinds ik in 2005 in Leiden kwam studeren, fiets ik meerdere malen per week over de Morsweg: altijd vol auto's, altijd in de stank van uitlaatgassen en vaak gevaarlijke situaties. Dit moet en kan anders.

Momenteel doet de gemeente een onderzoek naar busroutes over de Morsweg en Rijnzichtbrug in combinatie met het alleen toelaten van auto-bestemmingsverkeer. Voor mij gaat het erom dat hiermee de hoeveelheid verkeer afneemt en de veiligheid toeneemt. Liefst ook nog in combinatie met vergroening van deze straat. Het lijkt een onmogelijke opgave maar ik geloof in creatieve oplossingen en ben daarom zeer benieuwd naar de uitkomsten van het onderzoek. Als daaruit blijkt dat een busroute op de Morsweg voor een onveiligere en drukker situatie zorgt, dan moeten we dat vanzelfsprekend absoluut niet doen.

Wat betreft het klinkergedeelte van de Morsweg heb ik afgelopen jaar als woordvoerder Bereikbaarheid een motie ingediend om te onderzoeken of dit een fietsstraat kan worden. >

Op die manier zou het gedeelte met de smalle stoep vol fietsen zonder apart fietspad, een veiligere fietsroute kunnen worden.

Ik zou graag zien dat in de komende jaren flink geïnvesteerd wordt in Transvaal. Na de wijkvernieuwing in de Hoge Mors en het ingestemde plan om Diamantplein en omgeving te vernieuwen, is wat mij betreft nu Transvaal aan de beurt. Ik hoor hiervoor graag uw input om hier samen mee aan de slag te gaan.

Pluk de Dag

met de Cultuurcoaches! Na het succes van vorige zomer komt Pluk de Dag dit voorjaar terug naar de wijken Mors en Zuid-west. In samenwerking met Incluzio Leiden presenteren wij een gevarieerd programma vol zang, dans, beeldende kunst, films, cultureel erfgoed & muziek.

Dinsdagmiddag 1 maart zijn wij feestelijk van start gegaan in Huis van de Buurt Morschwijk met een dansdemonstratie van de danseressen van Dansblok. Kom jij binnenkort ook meedoen aan één van deze culturele activiteiten? Aanmelden is niet nodig en deelname is gratis.

Loop voor het exacte programma binnen bij Huis van de Buurt Morschwijk of houd onze social media kanalen en website in de gaten; www.cultuurcoach-leiden.nl/activiteiten/pluk-de-dag

Heb jij zelf een idee voor een culturele activiteit in de wijk? Loop binnen tijdens de activiteiten of stuur een mail naar: cultuurcoach@bplusc.nl.

Heeft u een bijstandsuitkering of een laag inkomen? En willen uw kinderen meedoen aan sportieve en/of creatieve activiteiten? Dan kan het Jeugdfonds Sport & Cultuur of Stichting Leergeld mogelijk (een deel van) de kosten vergoeden. Voor meer informatie hieromtrent kunt u contact opnemen met Patrick Nutting, 06 36 55 83 62.

Aanmelden

Aanmelden gaat via schoolsportcommissieleiden.nl. Maak een account aan en beantwoord de bevestigingsmail, dan kan vervolgens worden ingelogd en is aanmelding mogelijk. Het is in het algemeen aan te raden om, ook voor cursussen met een latere inschrijfdatum, **vroegtijdig** in te schrijven.

75 jaar Schoolsport

Het cursusaanbod zal van september tot december nog groter zijn. In het kader van het 75-jarig bestaan van School-sport Leiden, worden in de loop van dit jaar tevens diverse festiviteiten georganiseerd. Hou de Stadskrant Leiden goed in de gaten (en mogelijkkerwijs een vervolg in de Morsetekens-editie van de maand september).

Tot slot: tevens cursusaanbod voor Volwassenen
Zie sportkennismakingleiden.nl

Meer informatie of heeft u vragen

Patrick Nutting (06 36 55 83 62)/
Wim van der Poel (06 28 12 34 68),
Team Sport & Gezondheid, gemeente Leiden,
Stationsplein 107, 2312 AJ Leiden,
e-mail schoolsportcommissie@leiden.nl.

Tochten scootmobiel

Acht jaar geleden namen enkele inwoners van Leiden met een handicap het initiatief om voor personen die zich met een scootmobiel verplaatsen jaarlijks een aantal leuke tochten te organiseren. Met de hulp van een aantal vrijwilligers, waaronder een vrijwilliger die in de Morswijk woont, is dat gelukt. We organiseren per jaar zes langere tochten van ca. 30 km en vier kortere van ca. 15 km. We starten op diverse plaatsen in Leiden. Ook dit jaar gaan we vanaf april tot en met september weer op pad en we zoeken nog nieuwe deelnemers. Ook een paar vrijwilligers die ons willen helpen tijdens de tochten zijn van harte welkom. Informatie via mailadres: rienrijk@gmail.com of telefoon 071-5221936. Ook op onze website www.scootactief.nl kunt u informatie vinden.

Rien Rijk

Eetbare
planten
tijdens
wandelingen
in de
Mors

Mede mogelijk
gemaakt door
Stichting Morslint,
speciaal voor
Morsetekens

Samengesteld door
Ellis Grootveld

Eetbaar Morslint

Waarom een kaart met eetbare planten langs het Morslint?

Ik woon al 15 jaar in de Mors en ben 6 jaar geleden gestart met Plant-Aardig: natuurbeleving en -educatie. Het Morslint vind ik een heel mooi initiatief. Om het Lint nog aantrekkelijker en bekender te maken, wilde ik heel graag een kaart met eetbare planten langs de route maken. Want er is niets leukers dan de planten in je directe omgeving met andere ogen te bekijken. En door zo de natuur een echte beleving.

Stichting Morlint heeft geholpen de financiering rond te krijgen en wilde de kaart als middenkatern in het wijkblad doen. Zo wordt de kaart ook meteen huis aan huis verspreid. Ik ga vanaf april met Incluzio samen workshops organiseren, waarbij ik wijkbewoners mee naar buiten neem om per seizoen een aantal planten te leren herkennen, oogsten en klaarmaken. (kijk op www.morsetekens/etbaar Morslint)

In ieder geval zal ik de komende tijd in de **Morsetekens** een nieuwe plant toevoegen aan de kaart, want er is nog meer te beleven dan wat er nu op de kaart beschreven staat. Ik wens iedereen veel plezier met het wandelen van de Morslintroute en het ontdekken van alle eetbare planten die in de wijk te vinden zijn.

Ellis Grootveld

Langs de Morslintroute groeien ontzettend veel planten. Een groot deel daarvan is eetbaar. Dat wil niet zeggen dat alle planten even lekker smaken, maar de lekkerste staan op deze kaart. Hiermee kun je de Morslintroute wandelen en op de aangegeven plekken deze eetbare, wilde planten verzamelen. Er staan recepten bij die je kunt maken met deze planten. Ontdek zo zelf de smaak van de Mors!

Een paar gouden regels:

- Pluk alleen als je zeker weet welke plant het is. Er bestaan ook giftige planten die je niet moet eten.
- Pluk alleen wat je nodig hebt en nooit meer dan 10% van wat er staat. Zo houdt de plant genoeg over om zelf te overleven en voor andere gebruikers (mens en dier).
- Let op waar je plukt. Zeker in de stad lopen er ook veel honden langs het groen. Gelukkig wordt je niet snel ziek van een dierenplasje, maar toch is het fijner om schoon te plukken.
- Pluk met respect voor de plant. Pluk voorzichtig de delen die je nodig hebt, zonder de plant onnodig te beschadigen.

Handig om mee te nemen:

Bijgaand deze wildplukkaart, een schaar, zakjes, bakjes en een grote mand om de oogst in te doen.

En verder:

Wilde planten zijn gezond en lekker, vol vezels, vitamines en mineralen. Begin met kleine beetjes te eten om te zien hoe je lichaam reageert. En zoek voor je eten de mooiste frisse bladeren uit met een lichtgroene kleur. Die zijn het lekkerst.

Grote brandnetel

(*Urtica dioica*) vind je bij nummer 1 op de kaart.

Bijna iedereen kent de brandnetel, omdat hij prikt als je hem aanraakt. Dat komt door de kleine haartjes op de stengel en de onderkant van de bladeren. Als je die haartjes aanraakt, komt er een zuur uit dat zorgt voor jeuk en bultjes. Als je de stengel van onder vastpakt en je hand naar boven haalt, aai je met de haarrichting mee en prikt de plant niet. Zo kun je hem veilig plukken voor je eten, want brandnetel is heerlijk en een superfood van eigen bodem. Als je liever afwashandschoenen draagt bij het plukken, dan weet je zeker dat je prikvrij kunt oogsten. Word je toch geprikt, dan is de brandnetel zijn eigen medicijn; pluk een blaadje, wrijf het fijn tot er sap uitkomt en wrijf dat op de plek waar je geprikt bent.

Herkennen: De puntige bladeren hebben getande randen en staan tegenover elkaar op de stengel. De stengel is vierkant en behaard en de bloemen zijn lange trossen van groene bloemetjes.

Wanneer plukken: Brandnetels groeien bijna het hele jaar door, maar ze zijn het lekkerst in het vroege voorjaar tot 21 juni. Daarna wordt de plant taai en vezelig. Pluk alleen de toppen met de eerste 6 tot 8 blaadjes.

Recept:

Brandnetelblad is heerlijk als thee, vulling voor een hartige taart, soep-groente en bladgroente. Probeer dat eens, de smaak zal je verrassen!

Gesmoorde brandnetelbladeren

Nodig voor 4 personen: 1 ui, 1 teen knoflook, scheut olie, 4 flinke handen brandnetelblad, bouillon.

Was de brandnetelbladeren en hak deze grof. Doe dit met handschoenen aan, want hij prikt nog steeds. Snipper de ui en fruit deze in wat olie. Knijp de knoflook erboven uit en fruit even mee. Doe vervolgens de brandnetel in de pan met een scheut bouillon en laat de brandnetel zo garen. Het slinkt behoorlijk, dus veel houd je niet over. Voeg zoveel bouillon toe als je wilt, de brandnetel neemt het goed op. Eet dit als groente zoals spinazie.

Dovenetel

(*Lamium spec.*) vind je bij nummer 2 op de kaart.

Deze plant lijkt heel erg op de brandnetel, maar hij prikt niet. Hij bloeit met mooie witte, gele of paarse bloemetjes, afhankelijk van de soort. De bloemen zijn ook eetbaar. Als je één bloempje afplukt en het uiteinde waarmee het aan de steel vastzat in je mond stopt, kun je de zoete nectar uit de bloem zuigen. Dit doen bijen natuurlijk ook graag, dus kijk goed of de bloem geen andere bezoeker heeft.

Herkennen: De puntige bladeren hebben getande randen en staan tegenover elkaar op de stengel. De stengel is vierkant, niet behaard en niet vertakt. De plant bloeit wit, geel of paars en de bloemetjes groeien in een krans rond de stengel boven de bladeren. De gele dovenetel heeft witte vlekken op het blad, de paarse en witte dovenetel heeft groen blad.

Wanneer plukken: Net als de brandnetel groeit dovenetel vroeg in het voorjaar al en is tot laat in de herfst te vinden. Je kunt al die tijd de toppen en de bloemen plukken en gebruiken (april- november).

Gebruik: Heerlijk als thee, vulling voor een hartige taart, lekker in pesto en salade. De bloemen kunnen in een bloemenboter of als versiering door een salade.

Salade

Nodig voor 4 personen: handvol jong dovenetelblad, dovenetelbloemen, kropje sla, eetlepel witte wijnazijn, 1 eetlepel olie. Snipper het dovenetelblad door de sla en hussel dit met de bloemetjes door elkaar.

Maak de dressing van olie en azijn en serveer die er los bij.

Duizendblad

(*Achillea millefolium*) vind je bij nummer 3 op de kaart.

De plant lijkt een beetje op een kleine varen met de geveerde bladeren. Als je de plant eenmaal herkent, zul je hem op veel plekken tegenkomen. Behalve lekker is deze duizendblad ook geneeskrachtig en helpt onder andere bij maag- en darmklachten. In het engels heet de plant 'nosebleed' omdat hij helpt bij bloedingen.

Herkennen: Veerachtige bladeren en de bloemhoofden bloeien wit, met soms een vleugje roze. De stengels zijn hoekig en stevig. Meestal groeien de planten tussen het gras, vrij laag bij de grond.

Wanneer plukken: Van mei tot soms zelfs november kun je de bladeren van duizendblad vinden en gebruiken. De bloemen bloeien van mei tot juni.

Gebruik: De kruidige smaak van duizenblad is lekker voor in salade, kruidenboter, thee, smoothie of omelet. De bloemen zijn vooral bruikbaar als thee.

Kruidenzout

Pluk een flinke hoeveelheid duizendblad en laat dit goed uitgespreid drogen op een donkere koele plek. De gedroogde bladeren maal je fijn en vermeng je met zeezout. De verhoudingen kun je zelf bepalen. Gebruik als zout bij een gerecht.

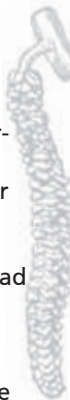

Hazelaar

(*Corylus avellana*) vind je bij nummer 4 op de kaart.

Heerlijke hazelnoten, die je gewoon in het park kunt verzamelen, zitten vol vitamine B en calcium. Vaak zijn de nootjes wel klein en het is veel werk om ze te kraken. Maar lekker zijn ze zeker! En het leuke is dat ook de bloeiende katjes eetbaar zijn. De prachtige groene slingertjes kun je dopen in gesmolten chocolade. En ook het verse groene blad kun je eten; gebruik de bladeren als sla op een boterham met kaas.

Herkennen: Struiken of bomen tot 5 meter hoog met rechte buigzame takken en eironde bladeren met spitse punt. De bladeren zijn behaard aan de onderkant en hebben een gezaagde rand.

In het najaar komen er noten aan de struik, die bruin kleuren en van de struik vallen als ze rijp zijn.

Wanneer plukken: De katjes pluk je in januari, de bladeren in het vroege voorjaar en de noten raap je in september van de grond.

Gebruik: Wilde hazelnoten smaken vaak iets zoeter dan gekweekte varianten. Door de noten te roosteren, wordt de smaak nog zoeter. Laat de noten in de schil eerst 2 tot 3 weken goed drogen voor je ze kraakt. De geroosterde noten zijn heerlijk in koekjes en gebak.

Hazelnootkoekjes

Nodig voor 15 koekjes: 120 g hazelnoten, 10 g poedersuiker, 1 el honing, 60 g bloem, 80 g boter.

Verwarm de oven voor op 180 graden. Rooster de hazelnoten, wrijf de bruine velletjes eraf en hak de noten grof. Houd 20 g noten apart en meng overige alle ingrediënten tot een mooi deeg. Voeg op het laatst 100 g hazelnoten toe en rol balletjes van het deeg. Leg ze op een bakplaat met bakpapier en druk ze plat. Strooi de 20 g gehakte noten op de koekjes en bak ze in 15 minuten goudbruin.

Hondsdrif

(*Glechoma hederacea*) vind je bij nummer 5 op de kaart.

Hondsdrif is een onopvallende plant, kruipend over de bodem. De latijnse naam *hederacea* betekent ook klimopachtig. Het groeit op heel veel plekken. De Romeinen bevestigden al dat het overal uit de grond kwam waar honden hadden gelopen. Als je het eenmaal hebt herkend, zie je het overal staan. De plant heeft een stevige kruidige smaak. De thee die je ervan kunt maken, is goed voor de luchtwegen.

Herkennen: Kruipende plant met ronde, niervormige bladeren, gegolfde rand en kleine paarse bloemetjes.

Wanneer plukken: Hondsdrif komt in maart op en groeit en bloeit tot in oktober.

Gebruik: Vanwege de sterke smaak is hondsdrif meer een kruid dan een groente. Het blad is vooral lekker in combinatie met andere planten in bijvoorbeeld een salade of pesto. De bloemen smaken heel mild en zijn prachtig als versiering in salade, bloemenboter of roomkaas.

Bloemenboter of roomkaas

Nodig voor 1 kom:

125 g boter of 1 pakje verse roomkaas, handvol bloemen (hondsdrif, dovenetel, koolzaad, klaproos), knoflook, peper, zout en eventueel mosterd.

Roer de boter of de roomkaas door met een geperst teentje knoflook, peper en zout naar smaak. Door de boter eventueel een likje mosterd. Als de boter of roomkaas goed smaakt, roer je er de bloemetjes door. Deze bloemenboter of roomkaas is een waar feestje op tafel!

Krentenboompje

(*Amelanchier ovalis*) vind je bij nummer 6 op de kaart.

De krentenboom is vier keer per jaar prachtig om te zien. In het voorjaar verschijnen eerst de bruinrode blaadjes, daarna de roomwitte bloesem, gevolgd door de mooie blauwe vruchtjes en tot slot verkleurt het blad prachtig geel en oranje in de herfst. Krentenboompjes zijn op heel veel plekken aangeplant. Dat is maar goed ook, want de vogels vinden de vruchten ook heel lekker. Je moet er in juni dus vroeg bij zijn om voldoende te kunnen oogsten voor een potje jam.

Herkennen: Vertakte struik tot 3 meter hoog met roomwitte bloesem, kleine ovale blaadjes en kleine donkerblauwe vruchtjes.

Wanneer plukken: De krenten zijn rond het einde van mei en begin juni rijp.

Gebruik: Gedroogde krentjes zijn lekker door muesli, koekjes, of ander gebak. Daarvoor dompel je de krenten maximaal 1 minuut in kokend water, spoel ze daarna koud af. Droog ze en spreid ze uit op een bakplaat. Droog in de oven op 50 graden met de ovendeur open tot de krenten rimpelen, daarna op 65 graden verder drogen tot al het vocht verdampt is. Jam van krenten is ook heerlijk.

Jam

Nodig voor 1 potje: 500 g verse krenten, evenveel suiker als het gewicht in sap.

Was de krenten en haal de neusjes en steeltjes van de vruchten af. Doe ze met weinig water in de pan en kook tot ze zacht zijn. Zeef de krenten en weeg het sap. Neem hetzelfde gewicht aan suiker als het sap. Krenten bevatten zoveel pectine dat gelei niet nodig is. Kook het sap-suikermengsel ongeveer 10 minuten in en doe de jam in schone potten die je omgekeerd laat afkoelen.

Look-zonder-look

(*Alliaria petiolata*) vind je bij nummer 7 op de kaart.

Look-zonder-look ruikt en smaakt naar ui als je een blaadje kneust en proeft. Toch is het geen familie van de ui, hij vormt geen bollen onder de grond. Zo komt hij aan zijn grappige naam. Het is wel familie van de koolplanten en een echte vroege voorjaarsplant. De uiensmaak gaat helaas wel verloren bij verhitten. De plant is tweejarig. Dat wil zeggen dat hij in het eerste jaar een rozet van blad heeft laag bij de grond. In het tweede jaar groeit er een stengel uit en bloeit hij wit. De bloemen zijn ook eetbaar. De peulen met de zaadjes erin ook.

Herkennen: Het blad is rond tot driehoekig met een grofgekartelde rand. De witte bloemen staan bovenaan de steel bij elkaar in een bloemhoofdje.

Wanneer plukken: Look-zonder-look bloeit tussen april en juni. De bladeren smaken het lekkerst voor de bloei.

Gebruik:

De uiensmaak vervliegt door verhitting, dus gebruik het blad het liefst rauw. In een (aardappel) salade, aioli, pesto of zomerstampotje.

Aioli

Nodig voor 1 schaal: handvol look-zonder-look blad, 1 ei, 1 theelepel azijn, 1 theelepel mosterd, 2 theelepels citroensap, snufje zout, staafmixer met mengbeker en 150 ml zonnebloemolie.

Scheidt de dooier van het eiwit. Je gebruikt alleen de dooier, het eiwit kun je bewaren voor iets anders. Doe de dooier met de lookbladeren, azijn, mosterd en citroensap in de mengbeker. Mix dit kort met de staafmixer. Je kunt nu verder werken met de staafmixer of het mengsel in een grotere kom doen en met de hand kloppen met een garde. In elk geval druppel je al mixend de olie erbij. Doe dit vooral in het begin heel langzaam en klopt tot de olie is opgenomen. Het mengsel wordt dikker en je hebt zelf mayonaise gemaakt! Voeg tenslotte nog een beetje zout toe.

Je kunt natuurlijk ook wat look-zonder-lookblad door kant-en-klare mayonaise roeren.

Legenda *

1 Brandnetel

2 Dovenetel

3 Duizendblad

4 Hazelaar

5 Hondsdraf

6 Krentenboompje

7 Look zonder look

8 Roos

9 Vlier

10 Weegbree

11 Zevensblad

Waar?

Azurietkade

bij trap richting Louise
Elsevierstraat

PC Hooftlaan

Serpentijnpad

Azurietkade

Simon Stevinpad (fietspad Leegh-
watertunnel/Schoolgeb.)

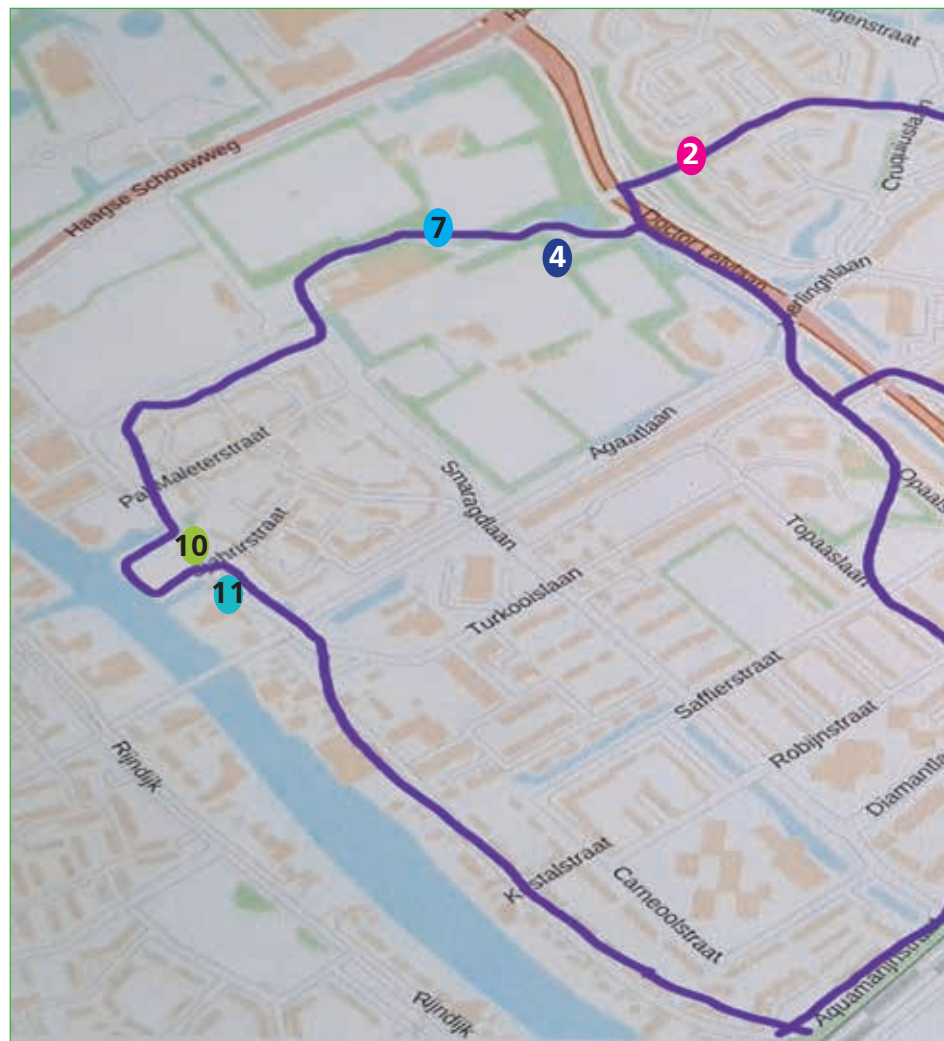
Serpentijnpad

Kweeklust /t.h.v. Constatijn
Huygenslaan

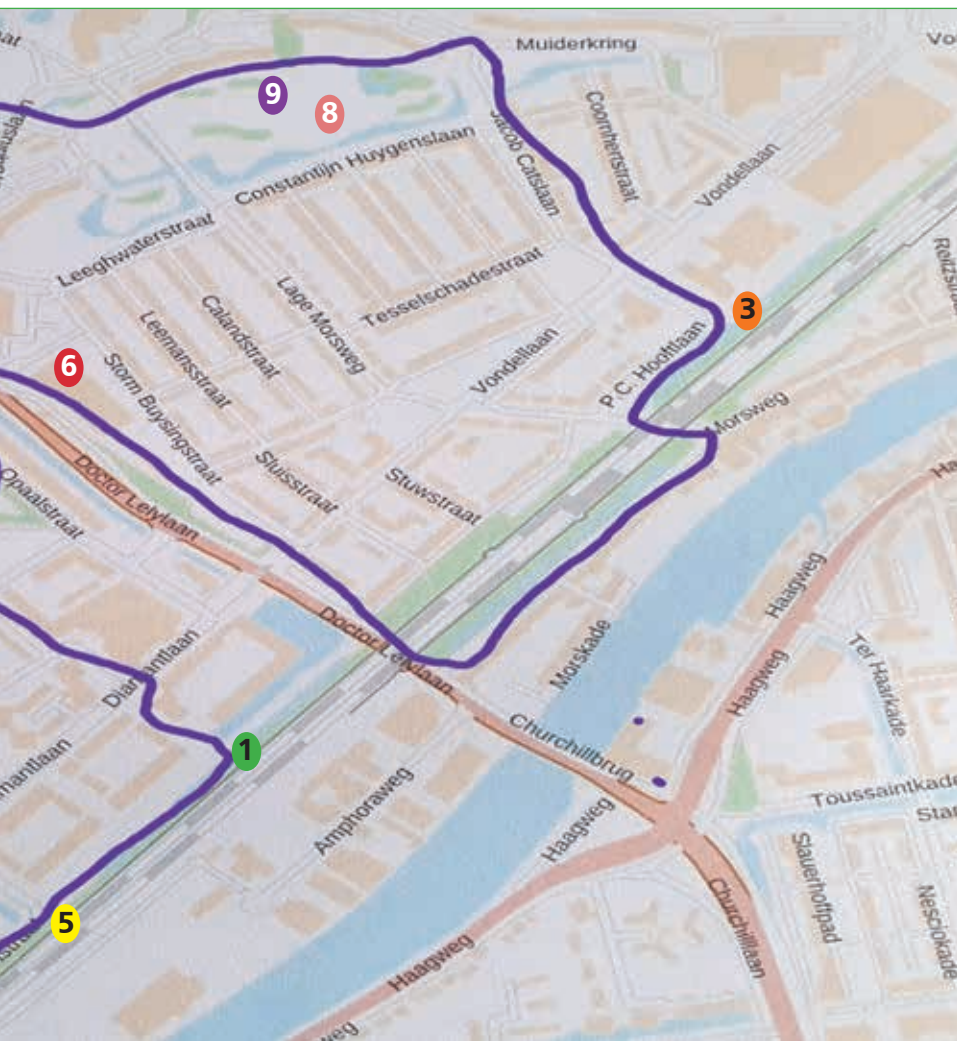
Kweeklust /t.h.v. Jan Luykenlaan

Amalrikplaats

Hoge Morsweg

* alfabetische volgorde

Beschrijving

	Brandnetel	pag.nr. 15
	Dovenetel	pag.nr. 16
	Duizendblad	pag.nr. 17
	Hazelaar	pag.nr. 18
	Hondsdrif	pag.nr. 19
	Krentenboompje	pag.nr. 20
	Look zonder look	pag.nr. 21
	Roos	pag.nr. 24
	Vlier	pag.nr. 25
	Weegbree	pag.nr. 26
	Zevensblad	pag.nr. 27

Roos

(*Rosa spec.*) vind je bij nummer 8 op de kaart.

Langs het Morslint staan op verschillende plekken verschillende soorten rozen. Gelukkig zijn ze allemaal eetbaar, zowel de bloemblaadjes als de rozenbottels. De bottels van de rimpelroos zijn groot, daar zit veel vruchtvlees aan. Je hebt er dus minder van nodig dan van de kleine bottels met veel pitjes. Beiden zijn lekker. En tot in februari hangen de bottels nog aan de struiken, dus je kunt er lang gebruik van maken.

Herkennen: Struik met stekels, witte tot donkerroze bloemen en rode tot oranje bottels in het najaar.

Wanneer plukken: De bloemen kun je plukken vanaf mei. Pluk alleen de bloemblaadjes zodat zich nog een bottle kan vormen. Vanaf september zijn de rozenbottels rijp.

Gebruik: De bloemblaadjes zijn vers en gedroogd te gebruiken voor thee, azijn, salade, koekjes en gebak. Droog de blaadjes 10 minuten in de oven op 90 graden en bewaar ze donker en droog. Van de bottels kun je jam, sap en saus van maken.

Rozenbottelsiroop

Nodig: 900 g rozenbottels, 1,5 l. kokend water, 900 g suiker en 750 ml kokend water.

Hak de rozenbottels grof en doe ze meteen in het kokende water. Breng opnieuw aan de kook, zet het vuur uit en laat de pan 15 minuten staan. Giet de inhoud van de pan in een neteldoek en laat boven een schone kom uitlekken. Als het vocht eruit is, doe je de rest van de pulp uit de doek opnieuw in de pan en voegt 750 milliliter kokend water toe. Roer door en laat tien minuten staan. Giet dit weer samen met het eerste vocht in de neteldoek en laat uitlekken boven de kom.

Doe het sap in een schone pan. Kook dit in tot ongeveer 750 milliliter en voeg de suiker toe. Los dit al roerend op en laat 5 minuten doorkoken. Doe de siroop in gesteriliseerde flessen en sluit deze meteen af. Gebruik kleine flessen want de siroop blijft na openen niet langer dan een week of twee goed.

Vlier

(*Sambucus nigra*) vind je bij nummer 9 op de kaart.

De vlier is van oudsher een struik die iedereen op het erf wilde hebben staan. Niet alleen vanwege de geneeskrachtige eigenschappen (vlierthee helpt tegen koorts), de vlier beschermde ook. Denk maar aan het sprookje van Vrouw Holle. Zij woont in een vlierstruik, die in het Duits 'holunder' heet. Zowel de bloesem als de bessen zijn eetbaar, maar de bessen moet je wel altijd verhitten omdat er giftig blauwzuur in zit.

Herkennen: Vertakte struik tot 7 meter hoog met roomwitte bloesemschermen, ovale bladeren met getande rand die per 5 tot 7 aan een takje zitten en trossen blauwzwarte, glanzende bessen.

Wanneer plukken: De bloesem bloeit rond mei-juni, vanaf augustus zijn de bessen rijp.

Gebruik:

De bloesem wordt vaak gebruikt voor siroop, azijn, wijn en thee. Ook gefrituurd in een deegje of in koek, cake en pannenkoeken

is de bloemensmaak heerlijk. De bessen zijn lekker voor sap, jam en chutney.

Belangrijk: Was de bloesemschermen niet voor gebruik! De smaak zit juist in het stuifmeel, dat je met water weg zou spoelen.

Vlierazijn

Nodig voor 1 liter: 1 l. witte wijnazijn, 100 g vlierbloesem, paar laurierblaadjes, 10 g knoflook, 20 g zwarte peperkorrels, 10 g tijmblaadjes, 30 g bonenkruid.

Doe alles samen in een pan en breng aan de kook. Laat het een kwartier zacht borrelen en daarna afkoelen. Laat enkele dagen staan. Daarna zeven en bottelen.

Smalle Weegbree

(*Plantago lanceolata*) vind je bij nummer 10 op de kaart.

Weegbree is een stevige plant, die juist groeit op plekken waar veel gelopen wordt. De smalle bladeren en de bloemknoppen smaken naar rauwe champignons. Als je daar niet van houdt, kun je deze plant beter voorbij lopen. Anders zijn de malse bladeren uit het midden van de bladerrozet echt lekker als groente of in een salade. Grote broer, de grote weegbree, is ook eetbaar maar de bladeren zijn vaak wat taaier.

Herkennen: Lange, smalle bladeren met nerven in de lengte. De bladeren groeien vanuit 1 centraal punt, een bladrozet. De plant bloeit met lange onvertakte stengels die vanuit het midden van de rozet groeien. Bovenaan staan bruine kegeltjes met kleine witte bloempjes eraan.

Wanneer plukken: De plant groeit bijna het hele jaar door en kun je van februari tot december plukken.

Gebruik: In salade, pesto, smoothie, kruidenboter, als groente gesmoord of geroerbakt en als thee.

Gevulde omelet

Nodig voor 4 personen: 4 eieren, handvol weegbreeblad, scheutje melk, zout en peper, boter om in te bakken.

Pluk malse weegbreebladeren uit het midden van de bladrozet. Was deze goed en laat uitlekken. Snijd het blad grof. Klop de eieren schuimig en voeg de weegbree, melk, zout en peper toe. Roer goed door. Smelt de boter in een koekenpan en bak 4 dunne omeletjes. Rol ze op, snijd in stukken en serveer.

Zevenblad

(*Aegopodium podagraria*) vind je bij nummer 11 op de kaart.

Veel mensen kennen zevenblad als onuitroeibaar onkruid in de tuin. De beste manier om er vanaf te komen is: opeten! Als je zevenblad bovengronds blijft plukken, put je op de lange termijn de wortels uit en ben je van de plant verlost. Maar ook van een heerlijke groente, dus bedenk goed wat je wilt doen. Zevenblad hebben we te danken aan de Romeinen. Zij namen de plant als groente mee naar ons land. En zevenblad voelt zich hier duidelijk thuis.

Herkennen: Stengels met aan het einde steeds zeven blaadjes met getande rand, ongeveer 30 cm hoog. Zevenblad bloeit met witte bloemschermen.

Wanneer plukken: vanaf de eerste blaadjes in maart tot de langste dag is het groen lekker mals en smaakvol. Na 21 juni wordt de smaak bitter en de plant vezelig.

Gebruik: Zowel rauw in pesto, smoothie en salade. Of als gekookt zoals spinazie of soep is zevenblad erg lekker.

Pesto van wildplukgroen (mengsel naar eigen smaak)

Nodig voor 1 potje:
55 g blad van zevenblad,
brandnetel, dovenetel,
duizendblad, hondsdrif,
look-zonder-look en/of
weegbree, 1 teen knof-
look, 20 g zonnebloem-
pitten, 55 g
Parmezaanse kaas,
1 dl. olijfolie, theelepel
grof zeezout.

Was en droog het groen en doe het samen met alle droge ingrediënten in de keukenmachine of vijzel. Maak alles fijn en voeg beetje bij beetje de olie toe tot een smeuijg geheel ontstaat. Doe de pesto in een schone pot en giet eventueel nog wat olie erop om het langer houdbaar te maken.

In het volgend nummer weer een eetbare plant met recept!

Illustratieverantwoording:

- pag. 13: | Σ 64, CC BY 3.0
 pag. 14: | r.b. E. Grootveld, r.o. T. Westendorp
 pag. 15: | Mg1235, CC BY 4.0, r. Sarah Smith, CC BY-SA 2.0
 pag. 16: | I. Alpsdake, CC BY-SA 4.0, r.b. MichielSt, CC BY-SA 4.0, r.o. Rudolphous, CC BY-SA 4.0
 pag. 17: | I. Paul Braun, CC0, r. Wildfeuer, CC BY-SA 3.0
 pag. 18: | Y State IPM Program at Cornell University from New York, USA, CC BY-SA 2.0, r. E. Grootveld
 pag. 19: | I. CC BY-SA 3.0, r.b. CC0, r.o. A. Monkelbaan, CC BY-SA 4.0
 pag. 20: | I. Katrin Schneider, CC-BY-SA-4.0, r.b. E. Grootveld, r.o. Eiku, CC BY-SA 3.0
 pag. 21: | I. Adrian198cm, CC0, r. Robert Flogaus-Faust, CC BY 4.0
 pag. 24: | I. 64, CC BY 3.0, r. MPF, CC BY-SA 3.0
 pag. 25: | I. T. Kebert, CC BY-SA 4.0, r. AnRo0002, CC0
 pag. 26: | I. Robert Flogaus-Faust, CC BY 4.0, r. Harry Rose, CC BY 2.0
 pag. 27: | I. Robert Flogaus-Faust, CC BY 4.0, r. Categorille, CC0
 pag. 28: | I. & r. E. Grootveld

Colofon

Tekst: Ellis Grootveld
 Vormgeving: Yvonne Nicasie

Bronnen

Bakker, E. & E. van den Broek (2015). Handboek voor wildplukkertjes. Hilversum: Fontaine Uitgevers.
 Bontje, L. & Y. Noordermeer (2018). Wildplukken. De Buitenkeuken, recepten het jaar rond. Houten: TERRA.
 Hamilton, D. (2019). De smaak van wildplukken. Zeist: KNNV Uitgeverij.
 Kouwenhoven, P. & B. Peters (2014) Wildplukken: de alternatieve fruittuin. Zeist; KNNV Uitgeverij.
 Kouwenhoven, P. & B. Peters (2014) Wildplukken: eetbare planten. Zeist: KNNV Uitgeverij.
 Mookhoek, E., G. Timmermans & A. Blokker (2017). De eetare stad. Gids voor wildplukkers met recepten. Amsterdam: Uitgeverij Bas Lubberhuizen.

Dank

Aan gemeente Leiden voor het verstrekken van de benodigde subsidie

Disclaimer

Het eten van wilde planten is op eigen risico. De makers van deze kaart zijn niet verantwoordelijk voor eventuele klachten na het eten van wilde planten. Let ook op hoeveelheden! Elke plant bevat naast voedingsstoffen ook medicinale stoffen. Daar moet je nooit teveel van binnenkrijgen. Dus; eet alles met mate en eet afwisselend.

Wandeldata met Ellis Grootveld:

14 april en 7 juli, vertrek om 1000 uur tot 12.00 uur; vanaf Huis van de Buurt Morschwijk. Deelnamekosten € 8, minimale deelname 7. Opgeven via info@morsetekens.nl

Engelberta Hoeve klaar

Toen het echtpaar Arslanagic geen opvolger kon vinden voor hun restaurant Engelbertha hoeve werd Stadsherstel Amsterdam benaderd om de boerderij te behouden. Het werd in 2019 het eerste bezit van de erfgoedorganisatie in de sleutelstad. Dankzij een ingrijpende restauratie is na ruim 4 decennia horeca de woonfunctie terug in dit eeuwenoude rijksmonument.

Boerderij 'Welgelegen'

Wie kent de Engelbertha hoeve niet? Vernoemd naar Engelbertha Favier, die met haar echtgenoot het avontuur aanging om de in verval geraakte boerderij in 1979 te verbouwen tot grootschalige horecagelegenheid. De laatste 30 jaar werd het restaurant geleid door het echtpaar Arslanagic. De naam bleef en groeide uit tot een begrip.

Oorspronkelijk stond de hoeve echter bekend als boerderij 'Welgelegen'. Na het overlijden in 1839 van de eigenaar, grootgrondbezitter Stadnitski, kwamen de boerderij met bijbehorende landerijen in bezit van Jan Pieterszn van Egmond. Het luidde het begin in van vijf generaties boerenbedrijf door Van Egmond tussen 1839 en 1977.

De verdwenen jaartalsteen '1666'

De van oudsher moerassige streek (mors komt van muor, wat veen of moeras betekent) was bij uitstek geschikt voor vee-teelt, en de voormalige boerderij is een zeldzaam en goed bewaard gebleven voorbeeld van deze agrarische ontwikkeling. De laatste jaren prijken de jaartallen 1766-1981 op de voorgevel. Mogelijk refereert 1766 aan een verbouwing: zo stamt de zo kenmerkende 'koepel' aan de voorzijde uit die periode. Uit bouwhistorisch onderzoek blijkt echter dat de oudste delen van het pand - zoals de kelder met opkamer - waarschijnlijk al van een eeuw eerder dateren. Dit komt overeen met de steen met daarop het jaartal 1666, die de zoon van de laatste hier wonende generatie Egmond ooit aantrof in de tuin. Deze is helaas verloren gegaan in de jaren van leegstand, voorafgaand aan de verbouwing tot horecagelegenheid.

Behoud van het oude met veel aandacht voor duurzaamheid.

Ondanks deze rigoureuze verbouwing in 1979 zijn toch veel bouwsporen uit het verleden behouden. Eigenaar Stadsherstel Amsterdam heeft sinds haar oprichting in 1956 al 750 monumenten en beeldbepalende panden gered binnen een straal van 45 kilometer rondom Amsterdam. Zij heeft de restauratie uitgevoerd met behoud van historische onderdelen en de bouwkundige structuur en met veel aandacht voor duurzaamheid. Zo is het complex volledig gasvrij gemaakt en daken, gevels en ramen zijn geïsoleerd. Ook is een warmte-terugwin-installatie geplaatst en is de zonzijde van het dak van de voormalige koeienstal voorzien van geïntegreerde zonnepanelen.

De Vereniging Vrienden van Stadsherstel heeft bijgedragen aan de restauratie van de luiken. De tuin, aan de Oude Rijn gelegen, krijgt naar wens van de gemeente een openbaar karakter.

Onlangs zijn de elf energiezuinige, monumentale huurwoningen opgeleverd en heeft de historische boerderij de woonfunctie terug die zij had in de vroegere dagen. En 'Welgelegen', dat is de hoeve nog altijd.

Stadsherstel

Chi Kung - Tai Chi

Slowfood for body and mind
www.taichileiden.nl
 06-29518441

Agaatlaan

Portaal gaat extra woningen maken in de Agaatflat. De afgelopen twee jaar heeft er een forse renovatie plaatsgevonden op de Agaatlaan. Woningcorporatie Portaal heeft daar werkzaamheden uitgevoerd om de 216 appartementen en het woongebouw uit de jaren '70 duurzaam te renoveren. De woningen en het woongebouw zijn nu goed geïsoleerd. Op de daken liggen per woning negen zonnepanelen die duurzame energie opwekken. Het energielabel van de woningen is met een grote sprong van E naar minimaal A+ en A++ gegaan. De bewoners zitten er weer lekker warm bij.

Ook in de woningen is het nodige gebeurd. Zo zijn in elke woning de badkamer, keuken en het toilet

aangepakt en heeft Portaal nieuwe zuinige installaties geïnstalleerd die zorgen voor een gezonder binnenklimaat. De uitstraling van het gebouw is ook sterk verbeterd. Een forse klus die niet altijd even vlekkeloos verliep, maar uiteindelijk heeft gezorgd voor comfortabele en energiezuinige woningen voor de bewoners.

Op de begane grond bevonden zich 14 woningen. Om de entrees te verbeteren, zijn er 4 woningen vervallen in de flat. Portaal wil deze overige woningen nu weer toevoegen. Daarom gaat ze aan de slag op de begane grond en maakt ze daar van de nu 10 onbewoonde woningen 20 1- en 2-kamerstudio's. Deze uitbreiding van de woningen zorgt voor meer betaalbare woningen in Leiden, en die zijn hard nodig. De bouw van de extra nieuwe woningen gaat in overleg bewonerscommissie De Goede Wil en de Huurders Belangen Vereniging Leiden. Portaal verwacht na de zomervakantie te starten met de werkzaamheden en deze in het eerste kwartaal van 2023 af te ronden. VIOS Bouw gaat de werkzaamheden in opdracht van Portaal uitvoeren.

Wendy Groenewegen, communicatieadviseur Portaal

Maxime's
hairpalace

Lage Morsweg 22, Leiden

Rioolzaken

Na het college van B&W heeft op 17 februari ook de Leidse gemeenteraad het Uitvoeringsbesluit Hoge Mors fase-1 vastgesteld. De raadsleden zijn enthousiast over de plannen die het Diamantplein, Granaatplein en de Onyxstraat een nieuwe, veel groenere inrichting gaan geven.

Waar dit deel van de Hoge Mors nu nog voornamelijk uit steen bestaat, zal straks veel meer groen te zien zijn. De riolering is aan vervanging toe en dat wordt aangegrepen om boven de grond meteen een flinke slag te slaan met klimaataanpassingen. Met meer biodivers groen zorgen we ervoor dat dit deel van de Hoge Mors in de toekomst bestand is tegen meer regen en langere periodes van hitte. Van het definitieve ontwerp van het Diamantplein [zie foto], Granaatplein en Onyxstraat heeft de gemeente impressies laten maken. We willen graag het hele projectgebied net zo mooi maken!

Fase 2

Het plan voor het Diamantplein, Granaatplein en Onyxstraat (fase 1) maakt deel uit van het project rond de duurzame wijkvernieuwing in een groot deel van de Hoge Mors (fase 2). Voor fase 2 is op dit moment de participatie van het voorlopig ontwerp net afgerond. De plannen voor dit gebied – deelgebieden A, B, C en D – staan op het participatieplatform

Doemee (www.doemee.leiden.nl). Hier vindt u ook de presentaties die het projectteam tijdens de diverse digitale sessies heeft gegeven.

Memo Parkeren

Ook de memo Parkeren in de Hoge Mors staat met bijlagen (toelichting, parkeertellingen, telsecties) op Doemee. In deze memo staat het parkeerbeleid uitgelegd, zoals is vastgesteld door de gemeenteraad, maar ook hoe de parkeerdruk in de wijk jaarlijks wordt gemeten. Volgens de parkeertelling en gemaakte berekening zijn er na de herinrichting 1163 parkeervakken nodig in de Hoge Mors. Een klein team van geïnteresseerde bewoners van de wijk is avond aan avond aan de slag gegaan om de tellingen van de gemeente in alle deelgebieden te controleren. Zij kwamen nagenoeg op hetzelfde aantal geparkeerde auto's uit. Vervolgens hebben zij samen met de gemeente per deelgebied gekeken naar aanpassingen en deze zoveel mogelijk doorgevoerd. Het aantal parkeervakken komt hierdoor straks tussen de 1270 en 1300 te liggen. Het definitieve aantal is nog afhankelijk van de toekomstige inrichting van de Smaragdlaan en de Opaalstraat, nabij het winkelcentrum Diamantplein. Een mooi resultaat van een goede samenwerking tussen het projectteam van de gemeente en de wijkbewoners.

Projectgroep Hoge Mors

Gaat Peakz pieken?

Padel is een snel groeiende sport zoals ook onze Leidse Tennisclubs merken. Iedere club die padelbanen aanlegt, ziet het ledental explosief groeien. Het wordt gespeeld in glazen kooien, met een kort racket met een kunststof blad i.p.v. snaren. Een flitsend spel, goed voor je conditie en humeur, waarbij je makkelijk nieuwe kennissen krijgt omdat het altijd met zijn vieren wordt gespeeld. Slechts één minpuntje: door de kooiconstructie, de harde kunststof rackets en de uitroepen bij het snelle spel is het beslist geen geluidsarme sport. Er wordt daarom nu landelijk al gesproken over een voorstel om de geluidslimiet voor padelbanen bij woonplekken omlaag te brengen.

Juist omdat het spel zo populair is, trekt het ook slimme ondernemers aan. Zo ook Peakz, een organisatie waarin investeerders in horeca en vastgoed elkaar hebben gevonden. Al in zeven steden zijn er grote complexen met binnen- en/of buitenbanen gerealiseerd. Peakz is geen vereniging maar louter een banenverhuurder en horeca uitbater op afstand. Een echte verbinding met de wijk is er daarom niet.

Padelbanen bij Unicum aan de Haarlemmerweg

De werknemers zijn vooral werkstudenten en de openingstijden van alle vestigingen liggen tussen 7 uur in de ochtend en 11 uur in de avond.

Klinkt dit als de beste nieuwe invulling voor het Crescendo-veld? Stichting Morslint denkt van niet en heeft dat aan het college van B&W laten weten. Nu is het afwachten wat het college gaat beslissen over de aanvraag van Peakz voor de aanleg van vier tijdelijke banen aan de Saffierstraat. Ondertussen is het ook zaak dat bewoners nadenken over mogelijk gebruik van het veld. Vandaar deze oproep van Stichting Morslint om uw wensen, wilde ideeën of gedroomde plannen aan ons toe te zenden op info@morsetekens.nl.

*Koen Wessels en Bea Hoogheid
Stichting Morslint*

Een "Morse" schilder

Net als veel mensen wandel ik tegenwoordig. Tijdens mijn wekelijkse wandeltochten zag ik telkens een ander schilderij in een raamkozijn hangen. Het gaat om **Eric Kerkvliet**. Hij is een kunstenaar van 76 jaar en geboren en getogen in de Mors. Even is hij voor zijn werk naar Den Haag verhuisd, maar inmiddels alweer 28 jaar terug op de Morsweg. Na zijn studies aan de Haagse Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten en de Vrije Academie Grafische Kunsten is hij eerst gestart als cartografisch tekenaar. Hij heeft daarna even aan het ZZP-schap als kunstenaar geroepen, maar voor een gezinsman met vrouw en twee kinderen was dit niet wenselijk. Daarom ging hij weer naar school waar hij twee onderwijsaktes heeft gehaald om als docent tekenen/beeldende vorming te gaan werken in het Voortgezet Onderwijs. Dit heeft hij, in dienst van de Gemeente Den Haag, ruim 25 jaar met veel plezier gedaan.

Wat voor kunstwerken maakt Eric?

Naast zijn baan heeft hij veel mooie kunstwerken neergezet, zoals prachtige olieverfschilderijen, etsen, aquarellen maar ook ontwerpen van huisstijlen voor bedrijven, illustraties voor kinderboeken en heeft hij schriftelijke cursussen

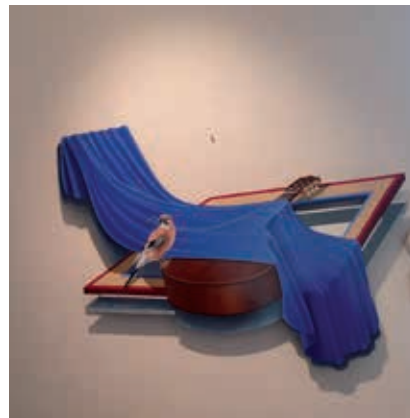

"schilderen met olieverf" geschreven en geïllustreerd voor Lekturama.

Wat maakt Eric anders?

Eric gebruikt een techniek bekend uit de 16e/17e eeuw, de "Trompe-l'oeil" waarbij opzettelijk een optische illusie wordt gecreëerd, een techniek die bedrieglijk realistisch aandoet.

Iedere opdracht is uniek en is een verhaal -zelf bedacht of als opdracht gekregen- maar juist met ruimte voor eigen invulling. Hij heeft wat minder op met thema's met uitsluitend stillevens of portretten. Vaak wordt Erics fantasie op verzoek van anderen geprikkeld om een

nieuw verhaal te vertellen of stopt hij waar een nieuw verhaal begint. Een voorbeeld is een oude heer die altijd in de Hortus Botanicus was te vinden op één en hetzelfde bankje. Dit uitzicht was voor hem zo bijzonder dat dit een reden was voor de familie om hem te verrassen en het te laten vastleggen door Eric. Maar lol had hij ook in andere thema's zoals de deux chevaux auto. Dit bleek een megahit en is door veel 2CV /Club liefhebbers aangeschaft. Zijn werk is inmiddels ook bekend bij vele BL'ers (Bekende Leidenaren).

Vrije tijd

Eric geniet nu van zijn vrije tijd, heel soms neemt hij nog wel een opdracht aan! Hoe vult hij verder zijn tijd... als het weer kan? Mooie safarireizen maken naar landen zoals Kenia of Zuid-Afrika. 's Zomers verblijft hij 6 weken in Bretagne, waar hij geniet van het authentieke Frankrijk, waar het klimaat bijna tropisch aanvoelt. Maar bovenal geniet hij van de charmante en bosrijke omgeving waar alle hoge gebouwen

ontbreken. Een perfecte omgeving om de mooie kleine witte huisjes te schilderen of kleine vissersplaatjes, waar vissers nog met houten boten varen of om gewoon te genieten.

Deze omgeving is in veel van zijn werken te zien. Logisch, want Bretagne was óók de plaats waar Gauguin en Van Gogh het penseel lieten spreken, vooral vanwege het bijzondere licht!

Naast zijn vakanties vult Eric zijn dagen met het begeleiden van een vriendentekenclubje.

Een gedeelte van Eric's werk is te bewonderen in het Alrijne Ziekenhuis Leiderdorp afdeling Radiologie. Eric heeft met zijn werk ook verschillende prijzen gewonnen, zoals de Kunstprijs van het Groene Hart in 2013 met 'DOORGANG' en in 2017 de RABO-bezoekersprijs 'GROENE HART, OMSLOTEN JUWEEL'.

Nieuwsgierig geworden naar deze Leidse kunstenaar?

Ga naar zijn website erickervliet.exto.nl voor al zijn kunstwerken. Als je het van iets dichterbij wilt zien, loop gewoon langs en bel of klop even op het raam, je bent welkom! Morsweg 222.

Yvonne Nicasie

Mors 40-45

Het is leuk om boeken te delen met mensen. Met familie, buren en kennissen doe ik dat regelmatig. En natuurlijk komen er ook in onze minibieb af en toe aardige boeken langs. Zo gaf laatst een buurman het boek *Leiden 40-45* van Hans Blom en Alphons Siebelt. Het boek is door Wbooks in Zwolle uitgegeven in 2015. Het is in de tweedehands boekhandels voor een schappelijke prijs beschikbaar.

Eigenlijk is het gewoon een fotoboek met wat uitgebrei-

Oorlogsmonument Haagsche Schouwweg - Vysotsky (Wikimedia)

dere beschrijvingen bij de verschillende foto's. En natuurlijk staan de foto's niet allemaal door elkaar maar netjes geordend in verschillende hoofdstukken. Bijvoorbeeld mobilisatie en oorlog, nazi's en Duitse militairen in de stad, enz.

Vanzelfsprekend was ik geïnteresseerd in welke foto's uit de Mors in het boek zouden staan. Voor zover ik kon nagaan waren dat er precies twee. De belangrijkste is natuurlijk die van het oorlogsmonument bij het Haagsche Schouw, naast de begraafplaats Rhijnhof. Het monument werd onthuld op 26 april 1941, nog tijdens de bezetting dus. Toen was het daar nog het grondgebied van de gemeente Oegstgeest. Het monument is opgericht ter nagedachtenis aan de 51 militairen die in de strijd tegen de bezetter nabij de Haagsche Schouw en de vliegvelden Valkenburg en Ockenburg zijn gesneuveld.

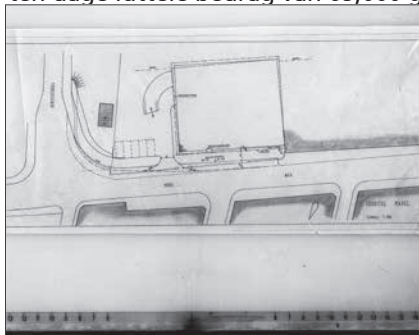
Tevens eert het monument de militairen van het 22ste depotbataljon die op 10 mei 1940 strijd leverden met Duitse parachutisten om de brug bij het Haagse Schouw in handen te krijgen. Jaarlijks op 4 mei, tijdens de nationale dodenherdenking, vindt hier een ceremonie plaats.

Latrine bij villa Bloemlust

De tweede foto is minder verheffend. Het toont een veldlatrine in de tuin van de toenmalige villa Bloemlust aan de Morsweg bij de Rijnzichtbrug. Ten tijde van de mobilisatie, rond 1940, zijn in heel de stad dit soort grotere woningen met tuinen gevorderd door het Nederlandse leger. De heren officieren zullen wel in de villa zelf zijn ondergebracht.

De villa met grond is rond 1964 verkocht voor ... het heden ten dage luttele bedrag van 65,000 gulden (zo'n 30,000

euro)! De koper had aanvankelijk grootse plannen met een autobedrijf aan de kant van de Morsweg en een restaurant aan de Rijnkant. Woonruimte werd gevonden in een paar verdiepingen daarboven.

Het autobedrijf is er zeker gekomen en ook de woonruimte. Van het restaurant is niet veel te vinden.

Maar waar lag die villa Bloemlust dan wel? In ieder geval niet bij het huidige Bloemlustplein aan de stadkant van de Rijnzichtbrug met het relatief hoge flatgebouw met de naam Bloemlust. De oudsten onder ons weten het antwoord natuurlijk feilloos want die hebben de villa met een wat Chinese uitstraling nog gekend. Op de situatieschets ziet u het pand met garage aan de Morsweg 66 waar het vroegere Bloemlust stond. Het is langzaamaan verworden tot een bedrijf waar banden verwisseld werden om later nog een tijdje als rollerskate-baan gebruikt te zijn. Nu staat er een modern appartementengebouw met privé parkeerplaats. Het is tegenover de Wetstraat met op de hoek het café het Brandewijntje.

Ger Koper

Villa Bloemlust eind 19de eeuw - Erfgoed Leiden e.o.

Eropuit!
Met wie maak jij
leuke reisplannen?

Body & Beauty
 medisch pedicure & schoonheidssalon

Jacob Catslaan 46, Leiden
 Tel: 071-5761755
www.body-and-beauty.nl

Tai Chi in Morschwijk

Wijkbewoners die graag gezonder willen worden of gezond willen blijven kan Tai Chi van harte worden aanbevolen. En er is weer plek voor nieuwe deelnemers! Komt u eens langs en doe mee om te kijken of Tai Chi wat voor u is.

Mensen die al wat langer aan Tai Chi doen, ervaren dat het lichaam en geest erg goed doet. De langzame bewegingen worden op de ademhaling en met concentratie uitgevoerd. Iedereen kan eraan deelnemen, ook mensen die wat ouder zijn. Tai Chi kan hun gezondheid bevorderen.

De erkende en ervaren Tai Chi/Chi Kung docente, arts en acupuncturist Liliane Oei-Kusumadewi geeft deze gezondheidsoefeningen al vele jaren in de grote zaal van het Huis van de Buurt.

U kunt terecht op vrijdagen 10.30-11.30 uur in het Huis van de Buurt Morschwijk. De kosten zijn 4,40 euro per keer.

Rien Leijdekker

Bel Cante

W*ij van Bel Cante begonnen muziek te maken in de wijk en ontwikkelden zo de muziekvoorstelling GEWOON over dieren en hun gewoontes.*

Er gebeurt veel in onze wijk; achter iedere voordeur zijn mensen aan het werk achter de laptop en online. Per telefoon proberen we in coronatijd toch gewoon door te gaan met onze bezigheden.

Twee jaar geleden had ik, Paola Tuin, met mijn muzikvriend Rik van Boeckel een jubileumvoorstelling in Sijthoff. Er viel hierna een stilte. Door corona waren er geen muziekvoorstellingen. Wel bleven we gewoon met onze muzikvrienden repeteren en kregen we veel steun van mensen uit de wijk. Bijvoorbeeld van Ron Mittelmeier, een gitarist en muziekfa-naat pur sang.

Zo ontstond bij mij het idee om een programma te maken met songs van oud naar jong over dieren en onze relatie ermee. Er werd in de Rijnzichtstraat een programma GEWOON gemaakt met liederen, ballades en chansons over dieren en hun gewoontes. Met aanvullende muziek van Ron en Rik en met Niek van der Meij achter de piano.

5Bel Cante vlnr Rik van Boeckel, Paola Tuin, Niek van der Meij. Foto Hans Speekenbrink

In de keuze van de liederen laten Niek van der Meij en ik de betekenis van de dieren naar voren komen, zowel in de teksten als in de verschillende muziekstijlen. Rik schreef een aantal teksten om zo de positieve punten van dieren naar voren te laten komen. Spelend op verschillende instrumenten draagt hij ze voor. Ron brengt een Pools partizanenlied ten gehore! In dit programma zijn alle liederen en teksten in een theatraal jasje gegoten!

Datum: 20 maart 2022. Aanvang: 16.00

Inloop: 15.30-16.00

Kaarten incl. drankjes: € 15,-

Reserveringen: paolatuin@gmail.com

Tel: 071-5310865

Locatie: Cultuurhuis De Paulus

Warmonderweg 2 2341 KV Oegstgeest

Paola Tuin

Buurtcoach Mors

Mijn naam is Femke Bolding. Ik ben 42 lentes jong en sinds 1 februari mag ik de veelzijdige functie van buurtcoach in de Mors bekleden.

Na 22 jaar ouderenzorg was dit een spannende stap voor mij. En ik moet eerlijk zeggen dat ik in eerste instantie toch wel wat onzeker was of ik de juiste keuze heb gemaakt. Nu ben ik een klein maandje werkzaam in het welzijnswerk en het voelt goed!

Deze periode heb ik kennis gemaakt met de betrokken organisaties, vrijwilligers en buurtbewoners. Het doel is om samen met en voor elkaar iets te kunnen betekenen voor de buurt.

Ik hoop spoedig ook met u kennis te maken.
fbolding@inclusio.nl, 06 2042 8630.

Femke Bolding

**FYSIOTHERAPIE
Vondellaan**

Wij helpen u graag bij pijnklachten of problemen bij het bewegen

Locaties:
Gezondheidscentrum Vondellaan, Vondellaan 35Ac, 2332AA Leiden
Schouwenhove 22, 2332 DP Leiden

Contact? info@fysiotherapievondellaan.nl of 071 5761757.
Meer info? www.fysiotherapievondellaan.nl

De Tjiftjaf

“Tjiffe-Tjaf – Tjiffe-Tjaf – Tjiffe-Tjaf”. Hé, dit klopt niet! Die weet niet hoe het hoort: een goedgebekte tjiftjaf zingt immers alleen “Tjif-Tjaf”. Ja, qua zang is de tjiftjaf een soort voor beginners onder de vogelaars. Soms kun je nog wel een zacht rollertje horen tussen de strofen. En heel soms is de zang afwijkend, vooral in de herfst en begin voorjaar. Oefenende eerstejaars vogels? De contactroep van man en vrouw tjiftjaf is een zeurderig, herhaald “Wiet”, lijkend op de langgerektere roep van de fitis. De fitiszang is totaal anders: een melancholiek, dalend melodietje. Uiterlijk zijn die twee vogels nauwelijks uit elkaar te houden: klein, bruin(geel)groen van boven, vuilwit van onderen, dun snaveltje. Noordelijke exemplaren zijn vaak wat bruiner, en de jongen wat geler. Wel heeft de tjiftjaf donkere poten en de fitis lichte, maar dat moet je maar net zien tussen het gebladerte. Het zijn ook nog eens drukke vogeltjes, die zelden stilzitten. Ons land kent nog enkele andere loofzangers die lijken op fitis en tjiftjaf, maar die zijn zeldzamer. Qua uiterlijk is de tjiftjaf dus een soort voor vergevorderde vogelaars.

Vanaf half maart, net nu Morsetekens op de mat valt, keren de tjiftjaffen terug uit Zuid-Europa en Noord-Afrika. En vrij laat in de herfst vertrekken de meeste weer. De fitissen zitten dan allang in tropisch Afrika. Beide vogels zijn echte insecteneters, al snoepen tjiftjaffen in het najaar ook van bessen en boomzaden. Ikzelf zag hem op meidoornbessen. In toenemende mate overwinteren er tjiftjaffen in ons land. Maar zijn dat onze broedvogels die hier blijven hangen, of Scandinaviërs die geen zin hebben om heel ver zuidwaarts te reizen? Het zou allebei kunnen.

Tjiftjaffen komen in de winter ook wel in je tuin, maar zijn niét te lokken met vogelzaad en vetbollen. Fitis en tjiftjaf zijn heel algemene vogels in ons land. En de tjiftjaf neemt ook nog eens toe. Hun favoriete verblijfplaatsen verschillen nogal. De fitis houdt van halfopen terrein met struiken en jonge boompjes. In de Mors zul je ze niet snel aantreffen. De tjiftjaf is het talrijkst in de bossen van Oost-Nederland. Maar naast bossen kiezen ze ook voor parken en voor tuinen met hoge bomen en veel dichte ondergroei. De hoge bomen worden gebruikt om naar insectjes te zoeken, maar ook om bovenin te zingen. Die dichte struiken of hoge kruidlaag zijn nodig voor de nestelplaats. Het nestje op of vlak boven de grond zul je niet makkelijk te zien krijgen. Maar heb je zelf een vogelvriendelijke tuin, dan is de kans wel groot dat je in het voorjaar met getjiftjaf wakker wordt. Luister anders in de lente eens in Kweeklust, Morspark, Rhijnhof, het sportpark of langs het spoor-groen. Dan kan het “Tjif-Tjaf” je niet ontgaan.

tjiftjaf Gerard van der Klugt

Heel misschien hoor je zelfs afwijkende zang van een man die zich niet aan de vogelboeken houdt: “Tjif-Tjaftjaf – Tjif-Tjaftjaf”. Wat zou een vrouwtje tjiftjaf denken van zo’n maf mannetje? “Wow, te gek! Hij is mijn vent!” Of? “Loser! Ga een ander lastigvallen met je wanklanken!”

Gerard van der Klugt

Meer info: vogelbescherming.nl/ontdek-vogels/kennis-over-vogels/vogelgids/vogel/tjiftjaf

Kreeftenpatrouille

In de Mors is bijna al het oppervlaktewater verbonden met de Oude Rijn. Het is best interessant om na te gaan in hoeverre de Amerikaanse rivierkreeft de Mors veroverd heeft. Wij vroegen Aaf Verkade, de Leidse Adviseur Stadsgrachten, of ze daar eens naar kon kijken.

Of er al kreeft zit, kun je zien aan brokkelige oevers, rode klauwen op de kant en/of het fietspad bij een herfstbui. Specifiek op regenachtige dagen in het najaar.

Ook de reiger, fuut en meerkoet kun je eens een uurtje van een afstandje volgen: waar komen die mee boven? Als dat met niets is, vrees ik dat de kreeften er al volop zitten.

Horen jullie nog kikkers en padden kwaken in het voorjaar? Zo ja, gelukkig! Dan is hun drill veilig voor die alleseters. Tijd om een kreeftenpatrouille te organiseren!

Vraag eens rond in de wijk, bij de sportvissers of andere bewoners die veel buiten spelen, wat merken zij zoal op? Kinderen en huisdieren zien veel scharrelen, zeker als het rood is en laag bij de grond!

Heb je wat interessants gevonden, maak een foto en stuur dat naar info@morsetekens.nl of naar facebook. Dan komt Aaf misschien wel langs om onder water te filmen! Meer informatie: onderwaterinleiden.nl

Ger Koper ism Aaf Verkade

rivierkreeft met kat Sushi, Aaf Verkade

Rectificatie:

In ons decembernummer van 2021, hebben wij per ongeluk niet de naam van de fotograaf vermeld. Ons excuus. De fotograaf is Hielco Kuipers.

PROFILE
DE FIETSSPECIALIST

Van Polanen

...daar mag je **méér** van verwachten!

**5 JAAR
GARANTIE
BIJ EEN E-BIKE***
*VRAAG NAAR DE VOORWAARDEN

**+
GRATIS
GROTERE
ACCU***

Morsweg 174 | 2332 ES Leiden | 071 531 34 98 | www.profilepolanen.nl

Maart 2022

BLOEM	*****	TEELT
BROED	****_	SCHERM
STOEL	*****	ROOS
VOGEL	_**	LAND
KLEI	****_	WANT
GEHAKT	*****	TUIN
BOUW	****_	KAART
FIETS	*****_	SLOT
BOTEN	****_	RAAD
VIS	****_	VREES
DRUIVEN	****_	BERICHT
WIND	*****_	PATSER

Oplossing december

WIJK	BUS	CHAUFFEUR
HERFST	SPINNEN	WIEL
SNEEUW	MANNEN	JAS
ROZEN	TUIN	MAN
SKI	LES	ROOSTER
PERK	ROZEN	TUIN
LIJK	KLEUR	BOEK
VERVOER	MIDDEL	BURG
PAKJES	AVOND	MAAL
BIER	HANDEL	BAAR
KOETS	HUIS	ANTENNE
KERST	FEEST	VREUGDE
WAS	POEDER	SUIKER
BOEKEN	WEEK	KALENDER
WOND	PLEISTER	WERK
DAK	GOOT	STEEN

Oplossing: Sinterklaasfeest

Vul op de plaats van de puntjes een woord in, zodat het met het eerste woord een nieuw woord vormt en met het laatste weer een ander woord vormt. Zet alle letters in de vraagtekens naast elkaar en u heeft de oplossing.

Stuur uw oplossing vóór **10 mei** 2022 naar: info@morsetekens.nl. Onder de goede inzenders wordt een cadeaubon ter waarde van 15 euro verloot.

MÖRSE **TEKENS**

Wijkmagazine voor de Mors Leiden